

89
ET

FACTS

Euroopa Tööohutuse ja Tervishoiu Agentuur

ISSN 1725-7026

Ohutud hooldus- ja remonditööd – kaitstud tööandjad Töötajaid kaitstes säästate raha

Hooldus- ja remonditööde mõiste

Hooldus- ja remonditööd hõlmavad tehnilisi, haldus- ja juhtimismeetmeid, mille eesmärk on hoida objektid – töökoht (hoone), seadmed või transpordivahendid – nende kasutuskestuse jooksul sellises seisundis või taastada nende selline seisund, kus need tõrgete ja lagunemise eest kaitstuna täidaksid ettenähtud funktsiooni. (!) Hooldus- ja remonditööd hõlmavad järgmist:

- ülevaatus;
- katsetamine;
- mõõtmine;
- asendamine;
- reguleerimine;
- parandamine;
- rikkeotsing;
- osade väljavahetamine;
- korrashoid.

Hooldus- ja remonditööd on peamiselt kahte liiki:

- ennetav hooldus: millegi töökorras hoidmine; kavandatakse ja ajastatakse tavaliselt vastavalt tootja juhistele;
- parandavad (ennistavad) remonditööd: millegi uuesti töökorda seadmine; varem kavandamata, ootamatud tööd, mis on tavaliselt seotud suurema ohu ja riskiga kui ennetav hooldus.

Ohud ja riskid

Hooldus- ja remonditööd tehakse kõigis sektorites ning nendega tegelevad peaaegu kõigi kutsealade esindajad – need ei ole ainuüksi hooldus- ja remonditöötajate ülesanne. Seega puutuvad hooldus- ja remonditöödega tegelevad töötajad kokku mitmesuguste keemiliste, füüsiliste, bioloogiliste või psühhosotsiaalsete ohtudega:

- luu- ja lihaskonna vaevused, mida põhjustab töötamine ebamugavas asendis, sageli ka ebasoodsates keskkonnatingimustes (nt külmas);
- kokkupuude asbestiga, kui tehakse hooldus- või remonditööd vanades hoonetes või tööstusrajatistes;
- hapnikuvaegus suletud ruumides;
- kokkupuude keemiliste ainetega (nt määrded, lahustid, söövitid);

(!) Association Française de Normalisation. Terminologie de la maintenance. Norme NF-EN 13306. X 60-319, AFNOR, Saint-Denis La Plaine, juuni 2001.

- kokkupuude bioloogiliste ohtudega (nt A-hepatiit, legionelloos);
- kokkupuude tolmuaga, sh kantserogeense puidutolmuaga;
- mitmesugused õnnetused (nt alla- või läbikukkumine, masinaosa löök).

(Lisateave on teabelehes „Hooldus- ja remonditööd ning tööohutus ja -tervishoid. Statistiline ülevaade“.)

Tööohutus ja -tervishoid hooldus- ning remonditöödel

Töökohal tehtavad hooldus- ja remonditööd võivad lisaks nendega vahetult seotud töötajatele mõjutada ka teiste töötajate ja koguni üldsuse esindajate tervist ja ohutust, kui ei järgita tööohutuseeskirju ega tehta tööd nõuetekohaselt.

Hooldus- ja remonditööd kahjustavad töötajaid ja muid inimesi peamiselt kolmel viisil:

- õnnetus/vigastus võib juhtuda hooldus- ja remonditööde ajal: näiteks masinat parandavad töötajad võivad saada viga, kui masin kogemata käivitatakse, kui nad puutuvad kokku ohtlike ainetega või peavad töötama ebamugavas asendis;
- halvasti tehtud hooldus- või remonditööd, näiteks valede varuosade kasutamine, võivad põhjustada raskeid õnnetusi;
- hooldus- ja remonditööde tegemata jätmine – peale selle, et see lühendab seadmete või hoonete kasutuskestust, võib see põhjustada ka õnnetusi: näiteks laohoone katkine põrand võib põhjustada õnnetuse kahveltõstukiga, kus saavad vigastada töötajad, ja kahjustada vara.

Mida tuleb arvesse võtta?

Mitmesuguseid hooldus- ja remonditöödega seotud ohte ja riske arvestades võib olla vaja kirjeldada neid ettevõtte üldises juhtimissüsteemis. Tuleb korraldada põhjalik riskihindamine, mis käsitleb tegevuse kõiki etappe ja kõiki ohte. Eriti oluline on see väikestes ja keskmise suurusega ettevõtetes, sest õnnetused mõjuvad neile rängemini.

Süsteemne lähenemine

Hooldus- ja remonditööde esimene samm on kavandamine ja planeerimine. Põhiküsimused on hooldus- ja remonditöödeks piisava aja ja vahendite eraldamine, hooldus- ja remonditöötajate koolituse ja pädevuse tagamine, ohutu töökorra kehtestamine riskihindamise tulemuste alusel ning tõhus teabevahetus ühelt poolt tootmispersonalilt ja teiselt

poolt hooldus- ja remonditöötajate vahel. Tuleb järgida juhendeid ja tulemused üles märkida. Pärast hooldus- ja remonditööde lõpetamist tuleb korraldada spetsiaalne kontroll (kontrollkäigud ja katsetused), mis aitab tagada, et hooldus- ja remonditööd on tehtud nõuetekohaselt ning seadmete või töökoha seisund on töö jätkamiseks ohutu.

Töökord

Hooldus- ja remonditööde jaoks võib olla vaja tootmisprotsessi peatada; mõnikord peavad töötajad tegutsema ebatavalistes, ohtlikes kohtades (nt seadmete sees või käitistes muudes tavaliselt piiratud juurdepääsuga kohtades). Töödega on sageli kiire: katkestatud tootmisprotsess tuleb uuesti käivitada või kavandatud töö lõpetada kindlaks ajaks. Võib juhtuda, et hooldus- või remonditöötajatel tuleb töötada seadmetega, mille tavapärased kaitseseadised on eemaldatud. Nagu eespool selgus, esineb palju omavahel seotud ohte ja riske. Sel põhjusel on vaja kehtestada riskihindamisel põhinev töökord, millega tagatakse, et hooldus- ja remonditööd saab teha ohutult, tootmisprotsessi jätkamisega seotud töötajad on väljaspool ohtu ning seadmeid saab hiljem ohutult taaskäivitada. Riskihindamise aruanne tuleks lisada tavapärastele tööprotsessi dokumentidele.

Väljaõpe

Hooldus- ja remonditööde tegijate, sh kontrollijate ja katsetajate pädevus on ohutuse seisukohast ülilooline. Enamik töötajaid teeb mõnda hooldus- või remonditööd. Kuigi töötajad on sageli mitme oskusega ja töövahendite korrashoid võib kuuluda nende tööülesannete hulka, peavad nad saama väljaõppe ebaregulaarsete tegevuste kohta. Kui töötajad püüavad täita ülesandeid, mille jaoks neil ei ole väljaõpet ega kogemusi, võib juhtuda õnnetus. Tööandjad peavad tagama, et töötajatel on ülesannete täitmiseks vajalikud oskused, et nad tunnevad ohte ja tööohutuseeskirju ning teavad, mida teha, kui nende oskused osutuvad teatavas olukorras ebapiisavaks.

Varustuse hankimine

Hooldus- ja remonditööde tegemine võib nõuda töötajalt tegutsemist ohtlikes kohtades, nagu eespool kirjeldatud. Selleks võib vaja minna tavapärasest erinevat varustust, sh isikukaitsevahendeid. Hooldus- ja remonditööde ohutuse huvides vajalike töövahendite ja isikukaitsevahendite olemasolu tagamiseks on vaja, et oleks paigas nende hankimise kord: näiteks võib olla vaja, et ajutine valgustus oleks plahvatuskindel, samuti peavad isikukaitsevahendid olema asjakohased (nt filtrite puhastamisel on vaja teatud respiraatoreid).

Uute seadmete ja hoonete hankimisel tuleb arvestada hooldus- ja remonditööde tegemiseks vajalike juurdepääsuvõimalustega: hooldus- ja remonditööde riske aitavad maandada või isegi kõrvaldada hästi läbimõeldud töövahendid, asjakohaste tööriistade ning müüja või tootja juhendite olemasolu.

Alltöövõtt

Organisatsioonid kasutavad hooldus- ja remonditöödeks üha rohkem alltöövõttu ning seega avaldavad ettevõtete-vahelised hanked ja lepingud tööohutusele ja -tervishoiule üha suuremat mõju. Kõigi töötajate ohutuse ja tervise kaitsmiseks peavad alltöövõtja tehtavad hooldus- ja remonditööd hästi sobima ettevõtte tegevusega. Näited heade tavade kohta nii alltöövõtja kui ka tööandja vajaduste arvestamisel on heanaaberlik suhtumine, nn ohutuspassid ja töökoha tutvustamise kord. Peale pädevuse ja suhtlemise on hankemenetluse käigus vaja arvesse võtta ka kultuurilisi ja keelelisi erinevusi, kui töötajate hulgas on võõrtöötajaid, ning teatud alltöövõtjate ebakindlate töösuhetega seotud küsimusi.

Hooldus- ja remonditööd kui protsess

Oluline on käsitleda hooldus- ja remonditööde protsessi, mitte ühekordse ülesandena. Protsess algab kavandamisest, mille jooksul toimub igakülgne riskihindamine. Määratakse kindlaks tööde ulatus ja vajalikud ressursid (nt nõutavad oskused, töötajate arv ja ülesanded, töövahendid), samuti ohud ja ettevaatusmeetmed. Kavandamisesse on soovitatav kaasata hooldus- või remonditöödes osalevad töötajad või nende esindajad. Tööala peab olema kaitstud, puhas ja ohutu: elekter välja lülitatud, seadmete liikuvad osad kinnitatud, paigaldatud ajutine ventilatsioon, loodud juurdepääsu- ja lahkumisteed jne. Vajalikud töövahendid (sh isikukaitsevahendid) peavad olema kättesaadavad. Kavandamisel ettenähtud menetlusi tuleb järgida, kuid valmis tuleb olla ka ootamatuste lahendamiseks. Pärast tegelike hooldus- ja remonditööde lõpetamist tuleb töö üle kontrollida, et hooldatud või remonditud seadme kasutamine on taas ohutu, kõik ajutised piirid ja kaitsevahendid on eemaldatud, töövahendid ja jätmed koristatud.

Protsess tuleks dokumenteerida ning tehtud tööde protokollid ja objekti seisund töö üleandmisel peaks olema kontrollitud ja heaks kiidetud.

Hooldus- ja remonditööd võivad olla töötajatele ohtlikud, kuid nende tegemata jätmise võib seada ohtu veelgi rohkem töötajaid. Tööandjad, kes ei hoolda ega remondi töövahendeid nõuetekohaselt või jäta tähelepanuta käitise ohutuse, eelkõige ohutuseadised (nt tõkked ja jahutussüsteemid, alarmsüsteemid), riskivad üliõnnetustega.

Lisateave

Käesolev teabeleht on koostatud eesmärgil toetada Euroopa 2010.–2011. aasta hooldus- ja remonditööde ohutuse kampaaniat. Teabelehed ja asjakohane lisateave on aadressil <http://osha.europa.eu/topics/maintenance>.

Seda teabeallikat täiendatakse ja ajakohastatakse pidevalt.

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, ESPAÑA
Tel +34 944794360 • Faks +34 944794383
E-post: information@osha.europa.eu

© Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur. Paljundamine on lubatud allikale viitamisel. Printed in Belgium, 2010

